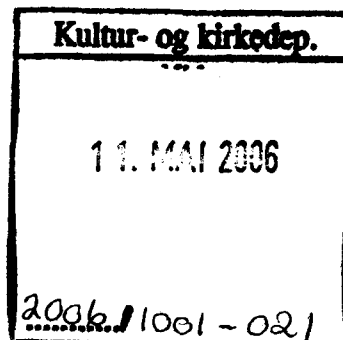

Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur

Inkognito. 24, 0256 Oslo. Telefon 22 56 29 50. Bankgiro 5024.63.43206

Oslo, 9. mai 2006

Kultur- og kirke-departementet
Boks 8030 Dep
0030 Oslo

— FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM SKRIVEMÅTEN AV STEDSNAVN
Deres ref. 2006/01001 KU/KU2 CHA av 21.3.2006

Vedlagt sendes en felles høringsuttalelse fra Riksmålsforbundet og Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur.

Med vennlig hilsen

Trond Vernegg
Riksmålsforbundet

Lars Roar Langslet
Det Norske Akademi
for Sprog og Litteratur

Innledning

Vi viser til "Innledende bemerkninger" i vår høringsuttalelse av 18. mars 2004 om Forslag om endring av lov om stadnamn, og avgir i det følgende en tilsvarende uttalelse om forskriftene – paragraf for paragraf – og om det i veiledningen som gjelder norsk språk.

§ 1 Definisjonar

Hovedmengden av definisjonene finnes i veiledningen, og det gis definisjoner også i selve loven. For ordens skyld bør det henvises.

Av de fem definisjonene i § 1 kan den tredje og fjerde neppe sies å tilfredsstille de formelle krav man stiller til definisjoner av sammensetninger og syntagmer. *Primærfunksjon* er en funksjon (slik ordet brukes i § 2 siste ledd) og ikke en lokalitet, og *lydleg lånte stadnamn* er stedsnavn snarere enn lydkombinasjoner. Vi foreslår:

Med primærfunksjon er meint den opphavlege bruken av eit namn.

Med lydleg lånte stadnamn er meint namn med lydkombinasjonar som er lånte frå eit språk til eit anna. Med den påfallende uttrykksmåten "lån av lydkombinasjoner" ser man tydeligvis bort fra at lyder og "lydkombinasjoner" ofte (normalt?) adapteres slik at de passer til lånerspråkets fonemsystem og fonotaks.

Slik adjektivet *fast* er brukt i den femte definisjonen, bestemmer det både *uttale* og *tradisjon*. Vi utelukker ikke at meningen kan være *tradisjon og fast uttale*, og i så fall bør det stå det.

Vi synes for øvrig det er merkelig at *ikkje-innarbeidde namneformer* skal begrenses til former som er lånt fra et annet språk. Hvis denne begrensningen har sin årsak i forholdet norsk/samisk/kvensk (slik § 3 kan tyde på), bør det kanskje nevnes, eventuelt i en fotnote.

§ 2 Generelle reglar om skrivemåten av stadnamn

I tredje ledd mener vi det er rettskrivningsprinsippene om å gjøre og ikke gjeldende rettskrivning, som jo bare i liten utstrekning befatter seg med personnavn og utenlandske navn. Vi foreslår:

... etter rettskrivingsprinsippa.

§ 3 Normering av lydleg lånte stadnamn

Uttrykket *er å føretrøkkje* i første ledd er neppe god nynorsk. Vi foreslår:

Ein bør velje innarbeidde namneformer framfor ikkje-innarbeidde. Eller passiv: ... bør veljast ...

I tredje ledd bør *ulike* sløyfes; *variantar* uttrykker klart nok at det er forskjeller det er tale om. Setningen blir bedre med et verbal. Vi foreslår:

Av di namnet finst i fleire variantar, blir det normert etter ...

§ 4 Særlege reglar om skrivemåten av norske stadnamn

Når det gjelder første punktum, minner vi om at systemet med hovedformer og sideformer er forlatt i bokmål, og at departementet gjerne ser at det samme skjer i nynorsk (men hittil har

latt det være opp til Språkrådet å ta et initiativ). Imidlertid kan det ifølge § 4 tydeligvis velges fritt mellom hoved- og sideform, og det er da ikke nødvendig å skrive annet enn:

... veljast ei form i den målforma som høver best . . .

I annet ledd nevnes *skrifforma* som uttrykk for et mulig ønske fra eieren. Det må ikke glemmes at det også skal tas hensyn til skriftlig tradisjon i sin alminnelighet. Dette gjelder også punkt 2 i veiledningen.

§ 8 Bruk av fleirspråklege namn

Pronomenet *dei* i første ledd erstattes med *namneformene*.

Bestemmelsene i tredje og fjerde ledd forekommer oss tungvinte, men vi går ut fra at de er diktert av politiske hensyn.

§ 9 Saksbehandling

I fjerde ledd skal det stå komma etter *staden*.

Siste ord i paragrafen burde strengt tatt kongruere med substantivet – altså *naturlege*. En annen mulighet er *gjer det naturleg med slike vedtak*.

§ 10 Vedtak

I annet ledd er *grunngeving . . . skal liggje føre* bedre språk enn *grunngeving . . . skal givast*.

I tredje ledd, annet punktum, bør det stå:

... tek klagefristen til den dagen vedtaket blir kunngjort første gongen.

§ 16 Iverksetjing

Frå sløyfes i annet punktum.

- - -

Utkast til rettleiing . . .

I første avsnitt må det stå enten *Forskrifta . . . gjeld frå same tidspunkt* eller *Forskrifta . . . tek til å gjelde på same tidspunkt*.

1. Ordforklaringar og definisjonar

Assimilasjon Parentesen bør lyde: *(t.d. nn i tjønn/tjenn av gammalnorsk rn (tjorn))* – den siste formen skrevet med "o med kvist").

Diftong En definisjon bør vel ha med at forbindelsen må ligge innenfor en stavelse.

Hovudform Det bør sies at begrepet bare er aktuelt i nynorsk rettskrivning.

Intervokalisk konsonant Her er ved en feil definisjonen av *monoftongering* kommet inn.

Midlandsmål Tenker man på geografi og topografi, blir *vestvende* misvisende, kanskje bortsett fra når det gjelder Hallingdal; meningen er vel *vestre*. *Fjelldal* blir vanligvis ikke brukt om hoveddalførene på Østlandet, og midlandsmålet i Gudbrandsdalen går lenger nedover enn til de nordlige bygdene. Mulig definisjon:

. . ., dvs. *i dei austnorske dalane frå Telemark til Gudbrandsdalen*.

Namn på grend Definisjonen må gjelde *grend* og ikke navnet på den. Det bør altså stå: *Grend* gruppering av gardar . . ., og artikkelen flyttes da opp til alfabetisk plass.

Normere Normeringen bør ikke knyttes til ordlistene. Det bør stå: . . . *som har fått fastsett offisiell skrivemåte*.

Rettskrivingsprinsipp Ordet bør betraktes som entallsord, og definisjonen blir følgelig: *allmenn regel for . . .*

Sideform Samme bemerkning som til *Hovudform*.

2. Om skrivemåten . . .

a) Se bemerkning til skriftradisjonen under § 4 i forskriftene.

Når det gjelder endelsen i bestemt flertall av hankjønnsord, hadde vi helst sett at man holdt seg til de to i standardspråket: *-ene* og *-ane*. Det ville gi f. eks. *Sylene* og *Sylane* – i samsvar med skriftradisjonene, mens *Sylan* ville ha forblitt en lokalform.

Når det gjelder lydverket, savner vi noen ord om formen *sten* [ste:n], som er blitt delvis tillatt i bokmål.

Det skal ikke stå komma etter rs (linje 4 nedenfra på vedkommende side i høringsbrevet).

b) Her kommer det altså en liste.

3. Om saksbehandlingen

Avsnitt b) – Om bruksnavn som skal vere del av ei offisiell adresse – er vanskelig å forstå. Siden veiledningen er beregnet på legfolk, bør avsnittet omskrives og/eller forsynes med ett eller flere eksempler.

Innledning

Vi viser til ”Innledende bemerkninger” i vår høringsuttalelse av 18. mars 2004 om Forslag om endring av lov om stadnamn, og avgir i det følgende en tilsvarende uttalelse om forskriftene – paragraf for paragraf – og om det i veiledningen som gjelder norsk språk.

§ 1 Definisjonar

Hovedmengden av definisjonene finnes i veiledningen, og det gis definisjoner også i selve loven. For ordens skyld bør det henvises.

Av de fem definisjonene i § 1 kan den tredje og fjerde neppe sies å tilfredsstille de formelle krav man stiller til definisjoner av sammensetninger og syntagmer. *Primærfunksjon* er en funksjon (slik ordet brukes i § 2 siste ledd) og ikke en lokalitet, og *lydleg lånte stadnamn* er stedsnavn snarere enn lydkombinasjoner. Vi foreslår:

Med primærfunksjon er meint den opphavlege bruken av eit namn.

Med lydleg lånte stadnamn er meint namn med lydkombinasjonar som er lånte frå eit språk til eit anna. Med den påfallende uttrykksmåten ”lån av lydkombinasjoner” ser man tydeligvis bort fra at lyder og ”lydkombinasjoner” ofte (normalt?) adapteres slik at de passer til lånerspråkets fonemsystem og fonotaks.

Slik adjektivet *fast* er brukt i den femte definisjonen, bestemmer det både *uttale* og *tradisjon*. Vi utelukker ikke at meningen kan være *tradisjon og fast uttale*, og i så fall bør det stå det.

Vi synes for øvrig det er merkelig at *ikkje-innarbeidde namneformer* skal begrenses til former som er lånt fra et annet språk. Hvis denne begrensningen har sin årsak i forholdet norsk/samisk/kvensk (slik § 3 kan tyde på), bør det kanskje nevnes, eventuelt i en fotnote.

§ 2 Generelle reglar om skrivemåten av stadnamn

I tredje ledd mener vi det er rettskrivningsprinsippene om å gjøre og ikke gjeldende rettskrivning, som jo bare i liten utstrekning befatter seg med personnavn og utenlandske navn. Vi foreslår:

. . . etter rettskrivningsprinsippa.

§ 3 Normering av lydleg lånte stadnamn

Uttrykket *er å føretrøkkje* i første ledd er neppe god nynorsk. Vi foreslår:

Ein bør velje innarbeidde namneformer framfor ikkje-innarbeidde. Eller passiv: *. . . bør veljast . . .*

I tredje ledd bør *ulike* sløyfes; *variantar* uttrykker klart nok at det er forskjeller det er tale om. Setningen blir bedre med et verbal. Vi foreslår:

Av di namnet finst i fleire variantar, blir det normert etter . . .

§ 4 Særlege reglar om skrivemåten av norske stadnamn

Når det gjelder første punktum, minner vi om at systemet med hovedformer og sideformer er forlatt i bokmål, og at departementet gjerne ser at det samme skjer i nynorsk (men hittil har

latt det være opp til Språkrådet å ta et initiativ). Imidlertid kan det ifølge § 4 tydeligvis velges fritt mellom hoved- og sideform, og det er da ikke nødvendig å skrive annet enn:

. . . veljast ei form i den målforma som høver best . . .

I annet ledd nevnes *skriftforma* som uttrykk for et mulig ønske fra eieren. Det må ikke glemmes at det også skal tas hensyn til skriftlig tradisjon i sin alminnelighet. Dette gjelder også punkt 2 i veiledningen.

§ 8 Bruk av fleirspråklege namn

Pronomenet *dei* i første ledd erstattes med *namneformene*.

Bestemmelsene i tredje og fjerde ledd forekommer oss tungvinte, men vi går ut fra at de er diktet av politiske hensyn.

§ 9 Saksbehandling

I fjerde ledd skal det stå komma etter *staden*.

Siste ord i paragrafen burde strengt tatt kongruere med substantivet – altså *naturlege*. En annen mulighet er *gjer det naturleg med slike vedtak*.

§ 10 Vedtak

I annet ledd er *grunngeving . . . skal ligge føre* bedre språk enn *grunngeving . . . skal givast*.

I tredje ledd, annet punktum, bør det stå:

. . . tek klagefristen til den dagen vedtaket blir kunngjort første gongen.

§ 16 Iverksetjing

Frå sløyfes i annet punktum.

- - -

Utkast til rettleiing . . .

I første avsnitt må det stå enten *Forskrifta . . . gjeld frå same tidspunkt* eller *Forskrifta . . . tek til å gjelde på same tidspunkt*.

1. Ordforklaringar og definisjonar

Assimilasjon Parentesen bør lyde: *(t.d. nn i tjønn/tjenn av gammalnorsk rn (tjorn))* – den siste formen skrevet med ”o med kvist”).

Diftong En definisjon bør vel ha med at forbindelsen må ligge innenfor en stavelse.

Hovudform Det bør sies at begrepet bare er aktuelt i nynorsk rettskrivning.

Intervokalisk konsonant Her er ved en feil definisjonen av *monoftongering* kommet inn.

Midlandsmål Tenker man på geografi og topografi, blir *vestvende* misvisende, kanskje bortsett fra når det gjelder Hallingdal; meningen er vel *vestre*. *Fjellidal* blir vanligvis ikke brukt om hoveddalførene på Østlandet, og midlandsmålet i Gudbrandsdalen går lenger nedover enn til de nordlige bygdene. Mulig definisjon:

. . ., dvs. *i dei austnorske dalane frå Telemark til Gudbrandsdalen*.

Namn på grend Definisjonen må gjelde *grend* og ikke navnet på den. Det bør altså stå: *Grend* gruppering av gardar . . ., og artikkelen flyttes da opp til alfabetisk plass.

Normere Normeringen bør ikke knyttes til ordlistene. Det bør stå: . . . *som har fått fastsett offisiell skrivemåte*.

Rettskrivingsprinsipp Ordet bør betraktes som entallsord, og definisjonen blir følgelig: *allmenn regel for . . .*

Sideform Samme bemerkning som til *Hovudform*.

2. Om skrivemåten . . .

a) Se bemerkning til skriftradisjonen under § 4 i forskriftene.

Når det gjelder endelsen i bestemt flertall av hankjønnsord, hadde vi helst sett at man holdt seg til de to i standardspråket: *-ene* og *-ane*. Det ville gi f. eks. *Sylene* og *Sylane* – i samsvar med skriftradisjonene, mens *Sylan* ville ha forblitt en lokalform.

Når det gjelder lydverket, savner vi noen ord om formen *sten* [ste:n], som er blitt delvis tillatt i bokmål.

Det skal ikke stå komma etter rs (linje 4 nedenfra på vedkommende side i høringsbrevet).

b) Her kommer det altså en liste.

3. Om saksbehandlinga

Avsnitt b) – Om bruksnamn som skal vere del av ei offisiell adresse – er vanskelig å forstå. Siden veiledningen er beregnet på legfolk, bør avsnittet omskrives og/eller forsynes med ett eller flere eksempler.